

Welkom in het Dom Museum!

Het Dom Museum van Bremen is ontstaan na de grote restauratie van de dom in de jaren zeventig van de vorige eeuw, waarbij uitgebreide opgravingen leidden tot nieuwe inzichten in de 1200-jarige geschiedenis ervan. Daarbij ontdekte men ook middeleeuwse graven met waardevolle aanbouwen. De aanbouwen uit de 14e en 15e eeuw zorgden voor de nodige ruimtes voor de inrichting van een museum. In het verleden bevond zich naast het koor de zogenaamde „Tresekammer“, het schatgewelf met de toenmalige kerkschat. Onder de „Tresekammer“ bevond zich een Mariakapel (laat-Romaanse fresco's uit het begin van de 15e eeuw). In de aangrenzende ruimte in de stijl van de „Versierde Gotiek“ bevond zich de bibliotheek van de dom. Na de Reformatie dienden deze ruimtes voor profane doeleinden, de opslag van kolen en krijt. Vanaf 1823 werd hier de zogenaamde „loden kelder“ ondergebracht. (Tegenwoordig ligt deze onder de voormalige kruisgang met de ingang buiten de dom en bezienwaardig!)

1 Bij binnenkomst in het museum wordt de bezoeker, vanaf de houten voetgangersbrug, verrast door de halfronde funderingen van een apsis. Hun directe uitbreiding sluit aan op de buitenmuur van de door Adalbert gebouwde oostelijke crypte van de dom, die ver naar het oosten is verplaatst (twee halfronde en één rond romaans raam, tweede helft van de 11e eeuw gedeeltelijk gerestaureerd). Nu bevinden we ons in een romaanse ruimte uit de 13e eeuw. De **fresco's** werden tijdens de laatste reconstructies onder vuile gipslagen ontdekt. Na zorgvuldige verwijdering, consolidatie en

restauratie zijn er vier afbeeldingen te zien onder rijke rankenversiering en engelenhoofden. Boven de ingangsboog de doop van Jezus in de Jordaan; in het midden ter weerszijden slechts fragmenten, de soldaten die over de mantel strijden en de kruisafneming. Op de smallere muur van de ruimte de voorstelling van Jezus in een mandorla (een boogvormige lijst om een figuur), genaamd Maiestas Domini. Het altaar bevond zich hier in de voormalige Mariakapel.

2 Hier bevinden zich ook stenen fragmenten uit de dom. Vroeg- en laatromaanse kapitelen, sokkels en ornamenten. Deze werden verwijderd tijdens reconstructies in de 19e eeuw. Voor het grote raam in ruimte 2 wordt het verloop van de 1200-jarige bouwgeschiedenis getoond. In deze ruimte, met rode bakstenen lijsten, zijn enkele mooie resten van beeldhouwwerken te zien die in vroegere tijden in grote getale aanwezig waren. (Van 1561 tot 1638 overigens, werd de dom gesloten en verwaarloosd). Bijzonder opmerkelijk zijn de voorstellingen van het Laatste Avondmaal (begin 15e eeuw), een reliëf met taferelen uit het leven van de heilige artsen Cosmas en Damian en onderaan voor de trap, de heilige Anna met Maria en het kindje Jezus (Anna te drie) (rond 1500).

3 De trap leidt naar de bovenste ruimtes van het museum. Men kan vanaf de trappen twee fragmenten van zeer vroege reliëfs bekijken: Simson, de leeuw verscheurend en de wolf Fenris, beide uit de tweede helft van de 11e eeuw. Zij stammen waarschijnlijk van de voormalige westgevel van de dom zoals die door Adalbert en Liemar gepland was. In een vitrine in de muur van het trappenhuis zijn middeleeuwse wapenschilden van de geestelijken van de dom te zien.

De entreerimte van de eerste verdieping is gewijd aan de geschiedenis en de betekenis van het bisdom Bremen vanaf de stichting in 787 tot aan het verval in 1648. Natuurlijk konden slechts enkele geselecteerde thema's worden belicht. Bisschoppen van Bremen als missionarissen en heiligen (Willehad, Ansgar, Rimbart

en Unni), Adalbert als politicus en aartsbisschop, Bremen als missiecentrum voor Noord-Europa („**Rome van het Noorden**“), muziek van de vroege Middeleeuwen in Bremen, documenten en zegels van de bisschoppen van Bremen en de geschiedenis van de gelovigen van de dom na de Reformatie.

De aandacht van de bezoekers wordt al snel gevestigd op het zilverwerk dat in het centrum wordt tentoongesteld. Het zijn prachtige voorbeelden van zilveren altaarstukken uit de periode van 1400 tot ongeveer 1850.

4 Het hoogtepunt van de collectie bevindt zich echter in de volgende ruimte links, enige treden lager. Het wordt sterk verduisterd omdat hier de vondsten van zes bisschoppelijke graven uit de 11e tot 15e eeuw worden bewaard in vitrines die afschermen tegen het licht. Een houten bisschopsfiguur voor de trap naar de geklimatiseerde kamer van rond 1410 - 1420 illustreert hoe de kleding ooit werd gedragen.

Onder de talrijke schatten is de **kromme van Limoges** bijzonder opmerkelijk. Het laat een groot wonder zien: een engel komt naar Maria om haar te vertellen dat ze de Zoon van God zal baren. Het kerstwonder van de menswording van God begint (midden 13e eeuw, graf 18).

Net zo indrukwekkend zijn de fragmenten van de hier getoonde **gewaden**. Deze vondsten uit de graven werden gereinigd, gestaureerd en geconserveerd in de „Riksantikvarieämbetet“ in Stockholm, afdeling Historische Textiel. Uit de rijkdom aan textielschatten moet de aandacht gevestigd worden op een **mijter** uit de 13e eeuw. De achterkant toont de heiligen Petrus en Paulus, de voorkant een zeldzame voorstelling van een hemelse voorspraak (Deesis): Jezus als rechter van de wereld tussen Maria en Johannes de Doper.

In het voorjaar van 1995 werd het dommuseum van Bremen aanzienlijk uitgebreid met de kunstwerken die tijdens de grote restauratie van de dom in het magazijn waren opgeslagen. Het met nieuwe zalen uitgebreide museum kon nu ook een groot aantal textiele kunstwerken tentoonstellen die gevonden werden in

middeleeuwse graven. Ook deze werden in Stockholm geconserveerd. Vanuit de ruimte met het zilverwerk gaat de bezoeker via een kleine trap naar de „nieuwe” ruimtes. Een mooie oude ijzeren kist, die tegenwoordig dienst doet als collectebus voor donaties, is het eerste object van verdere ontdekkingen. De bezoeker gaat naar rechts waar een verlichte fotowand de aandacht vestigt op middeleeuwse manuscripten. Deze foto's geven een indruk van de voormalige collectie van de dombibliotheek en van perkamenten manuscripten uit de 11e tot de 15e eeuw.

.....
6 Het eerste beeld dat de bezoeker in deze zalen opvalt is de „**Man van Smarten**” van **Lucas Cranach** uit ongeveer 1537. Het schilderij toont de gekruisigde en herrezen Jezus met zijn wonden. Dit type schilderij is te dateren in de late Middeleeuwen. Historische gebruiksvoorwerpen voor het altaar en gezangboeken, in bruikleen van de katholieke parochie St. Johann, staan in een donker geschilderde vitrine tegen de muur naast het schilderij van Cranach. Zo wordt het oecumenische karakter van het museum duidelijk.

.....
5 In een kleine ruimte achter het schilderij van Cranach zijn andere schilderijen te zien, Jezus wordt gegeseld en hij draag het kruis. De weergave van deze beeldthema's is in de loop van de tijd sterk veranderd. Er is ook een grote afbeelding van het martelaarschap van de heilige Sebastiaan.

.....
6 In de zuidvleugel van het uitgebreide museum is nog een groot schilderij te zien, de „Zinsgroschen” (Tribute Money). Het is een kopie van het gelijknamige werk van de beroemde Vlaamse schilder P.P. Rubens (1517-1640) Het origineel hangt in San Francisco en een copie in het Louvre. Vergeleken met deze twee schilderijen is de Bremense versie een spiegelbeeld, dus het is duidelijk gemaakt vanaf een gravure.

Vrijwilligerswerk heeft een lange traditie in Bremen. De Vitrine tegen de zijmuur bevat enkele

bruikleengiften van drie zeer oude Bremense gemeenschappen: De Diaconie van de Sint-Pieterskathedraal gesticht in 1638, de Sint Anna Broederschap (1327) en de Sint-Jacobs Broederschap (gesticht al in de 13e eeuw om de pelgrims te ondersteunen op hun bedevaart naar Santiago de Compostela). De kunstwerken die hier worden tentoongesteld zijn: een houten beeld van Sint-Jacob en een „Schauer”, een vat voor het bereiden en presenteren van kruidenwijn. Zij getuigen van de rijke tradities van deze gemeenschappen.

.....
7 De vijf houten altaarfiguren, ooit op het hoogaltaar van de dom, nu in de aangrenzende kleine zaal, zijn in de 19e eeuw ontstaan. Het zijn mooie kopieën van de figuren op het beroemde middeleeuwse graf van Sebaldus in Neurenberg. Het zijn de apostelen Paulus, Thomas, Johannes en Mattheus, vergezeld van de heilige Petrus, de beschermheilige van de dom.

Twee schetsen tonen „De bewening van Christus” en „De Aanbedding van de Drie Koningen” van de Bremense schilder Arthur Fitger (1840-1909). De schilderijen zijn te zien in een zijkapel van de dom. Daarnaast toont de messing plaquette van het graf van de in 1477 overleden domprovoost Johann Rode ons het grote vakmanschap van de middeleeuwse ambachtslieden. Op deze plaquette kan het gewaad van een geestelijke in de Middeleeuwen goed worden getoond, want de dode priester was, volgens de traditie van die tijd, in vol ornaat afgebeeld.

.....
8 Met dit kunstwerk in gedachten betreedt de bezoeker de aangrenzende **tweede textielruimte**, die bijzonder bezienswaardig is. In deze ruimte, ook in dimlicht en geklimatiseerd, vanwege de gevoeligheid van de tentoongestelde stukken, worden de vondsten uit graf 7 in twee vitrines tentoongesteld.

De aartsbisschop was gekleed in drie grote gewaden die tuniek, dalmatik en kazuifel heten. Vooral de **dalmatik** is zeer opmerkelijk, omdat deze de bezoeker een prachtig patroon van planten-ornamenten en

stikwerk boven de zoom laat zien, waarin de woorden „de almachtige sultan” in Arabische letters zijn geborduurd. Volgens het onderzoek van de Stockholmse Textielwerkplaats is de dalmatik in de 13e eeuw in het Moorse Spanje gemaakt. Het feit dat het naar Bremen kwam, bewijst het belang van het aartsbisdom Bremen.

Naast deze grote gewaden zijn er in de vitrines verschillende kleine exponaten: naast de kazuifel, de mijter van geelachtige zijde en links van de dalmatik twee gangen van een „alb”, een gewaad van wit linnen dat zelf niet bewaard is gebleven. Daarop staan patronen van dubbeladelaars, gazellen, valken en palmen. Boven de vleugels van de adelaars zit een lint, dat op zijn beurt weer bestaat uit een tekst in het Arabisch: „Succes zal van God komen”. Boven de twee gangen bevinden zich enkele kleinere vondsten en stoffen uit de graven: twee achthoekige zijden borduursels voor handschoenen met het Heilige Lam in het midden, twee handschoenmanchetten ook versierd met borduurwerk, delen van een lijkwadekruis, een eenvoudig etui voor een loden plaatje met de naam van de overledene (helaas verloren gegaan) en twee bronzen gordelgespen. In de laden wordt het geconserveerde textiel vakkundig bewaard voor onderzoek en voor speciale tentoonstellingen.

Bij het verlaten van de „nieuwe zalen” mag de bezoeker niet vergeten de fotowand „**Ein Deutsches Requiem**” van **Johannes Brahms** te bekijken. De première vond plaats in de **dom van Bremen** in 1868, goed geïllustreerd met teksten en foto's uit die tijd.

.....
© Stiftung Bremer Dom e.V. 2020,
Übersetzung: Gerrit Vriesen / Roswitha Benoit

Wij hebben uw steun nodig!

U kunt uw donatie eenvoudig en veilig regelen met uw **smartphone**.
Scan gewoon de QR-code!
(<http://twn.gl/bd>).